

NUSIKALSTAMOS VEIKOS IR ADMINISTRACINIO TEISĖS PAŽEIDIMO ATRIBOJIMO PROBLEMAS: TEISĖS PAŽEIDIMAI, SUSIJĘ SU DISPONAVIMU NARKOTINĖMIS AR PSICHOTROPINĖMIS MEDŽIAGOMIS

Darius Pranka

Vilniaus apygardos prokuratūros
Vilniaus apylinkės prokuratūra
Rinktinės g. 7, LT-09201 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+370 5) 252 7027
Elektroninis paštas darius.pranka@prokuraturos.lt

Straipsnis pateiktas 2013 m. gruodžio 6 d., parengta spausdinti 2013 m. gruodžio 22 d.

doi:10.13165/JUR-13-20-4-13

Įvadas

Baudžiamajame kodekse (toliau – BK) vis dar gausu nusikalstamų veikų, kurios atitinka ne tik baudžiamajame įstatyme, bet ir Administracinių teisės pažeidimų kodekse (toliau – ATPK) numatytas teisės pažeidimų definicijas. Tokia situacija kai kurių nusikalstamų veikų atžvilgiu nesikeičia nuo pat naujojo BK įsigaliojimo. Todėl tokiu būdu tarytum savaime užprogramuojama problema dėl dviejų atsakomybių atribojimo. *Temos aktualumas ir naujumas. Problemos ištirtumas.* Baudžiamosios justicijos mokslininkams ar teisės taikytojams neretai tenka spręsti gana sudėtingą klausimą: už tam tikro teisės pažeidimo padarymą turėtų būti taikoma baudžiamoji ar administracinė atsakomybė? Atrodytų, kad šis klausimas žinomas bei gana ilgą laiką nagrinėjamas baudžia-

mosios teisės literatūroje¹ ir visos dviejų kodeksų taikymo problemos turėjo būti seniai išspręstos. Tačiau įsigilinus į problemas esmę ir peržvelgus naujausią teismų praktiką bei baudžiamosios teisės doktriną², pastebima, kad problema vis dar egzistuoja. Iki šiol šią problemą tyrinėję mokslininkai iki galo jos taip ir neišsprendė. Pastaruoju metu pasikeitusi kasacinio teismo praktika ir lėmė šio straipsnio atsiradimą bei naujai išryškino temos aktualumą. Be to, straipsnis remiasi ne tik naujausia teismų praktika, bet ir gana naujai formuluojama baudžiamosios teisės doktrina, susijusia su teisės pažeidimo pavojingumo nustatymu bei šio požymio panaudojimu atskiriant teisės pažeidimus.

Tyrimo tikslas yra ištirti baudžiamojo nusižengimo, numatyto BK 259 straipsnio 2 dalyje, ir administracinio teisės pažeidimo, numatyto ATPK 44 straipsnio 1 dalyje, atribojimo ypatumus, pateikti šios problemos sprendimo variantus.

Tyrimo objektas – baudžiamojo nusižengimo, numatyto BK 259 straipsnio 2 dalyje, požymiai, lemiantys šios normos problemišumą, bei šio nusižengimo kriminalizavimo kriterijai.

Tyrime taikomi metodai: loginis, sisteminis, dokumentų analizės ir apibendrinimo.

Straipsnyje analizei pasirenkama nusikalstama veika, kuri nagrinėjamos problemos kontekste labai dažna teismų praktikoje ir kurios taikymas, autoriaus nuomone, pastaruoju metu yra vienas aktualiausių klausimų, ypač baudžiamosios teisės praktikams, kurie baudžiamąjį įstatymą taiko kiekvieną dieną.

1. Baudžiamojo nusižengimo, numatyto BK 259 straipsnio 2 dalyje, ir administracinio teisės pažeidimo, numatyto ATPK 44 straipsnio 1 dalyje, atribojimo ypatumai

BK 259 straipsnio 2 dalyje numatyta baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą narkotinių ar psichotropinių medžiagų gaminimą, perdirbimą, *įgijimą, laikymą, gabenimą* arba siuntimą nedideliais kiekiais neturint tikslo parduoti ar kitaip platinti. Tuo tarpu pagal ATPK 44 straipsnio 1 dalį asmuo traukiamas administracinėn atsakomybėn už neteisėtą nedidelio kiekio narkotinių ar psichotropinių medžiagų *įgijimą arba laikymą* be tikslo parduoti ar kitaip platinti. Taigi du skirtingi kodeksai numato skirtingas atsakomybės rūšis už tokias pat dvi veikas: nedidelio kiekio narkotinių ar psichotropinių medžiagų *įgijimą* arba *laikymą* neturint tikslo jų platinti.

1 Gruodytė, E. Takoskyra tarp administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos viešosios tvarkos sektoriuje. *Jurisprudencija*. 2007, 8(98): 89–94; Pečkaitis, S. J.; Gruodytė, E. Naujojo Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso normų, reglamentuojančių atsakomybę už nusikaltimus, susijusius su disponavimu narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, analizė ir tobulinimo kryptys. *Jurisprudencija*. 2003, 38(30): 5–19.

2 Fedosiuk, O. Baudžiamoji atsakomybė kaip kraštutinė priemonė (*ultima ratio*): teorija ir realybė. *Jurisprudencija*. 2012, 19(2): 715–738; Gutauskas, A. Nusikalstamų veikų, susijusių su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, kvalifikavimo ypatumai teismų praktikoje. *Jurisprudencija*. 2013, 20(2): 775–786.

Visų pirma, kyla klausimas, kodėl įstatymų leidėjas nedidelio kiekio narkotinių ar psichotropinių medžiagų įsigijimą ir laikymą laiko mažiau pavojingais teisės pažeidimais negu šių medžiagų gaminimą, gabenimą arba siuntimą. Kaip matysime vėliau, toks įstatymo leidėjo požiūris nėra tinkamas, logiškas ir pagrįstas. Tačiau vis dėlto vertėtų pažymėti, kad tokią poziciją iš dalies galima pateisinti – tai vienas iš būdų atriboti baudžiamąją ir administracinę atsakomybę, nes tokiu būdu eliminuojama problema dėl narkotinių ar psichotropinių medžiagų gaminimo, perdirbimo, gabenimo arba siuntimo. Už šias alternatyvias veikas gali būti taikoma tik baudžiamoji atsakomybė.

Tačiau pagrindinė problema – kaip atriboti skirtingas atsakomybes už nedidelio kiekio narkotinių ar psichotropinių medžiagų įgijimą arba laikymą neturint tikslo jų platinti. Nors A. Gutauskas, nagrinėdamas nusikalstamas veikas, susijusias su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, nurodo, jog atsakomybių atribojimo klausimas įstatymiškai neišspręstas³, tačiau, mano įsitikinimu, negalima su šia pozicija visiškai sutikti. ATPK 9 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta gana aiški ir nedviprasmiška nuostata, leidžianti išspręsti šią problemą: „*administracinė atsakomybė už šiame kodekse numatytus teisės pažeidimus atsiranda, jeigu savo pobūdžiu šie pažeidimai pagal galiojančius įstatymus neužtraukia baudžiamosios atsakomybės*“⁴. Tai reiškia, kad iš esmės visais atvejais už nedidelio kiekio narkotinių ar psichotropinių medžiagų įgijimą arba laikymą neturint tikslo jų platinti turi būti taikoma baudžiamoji atsakomybė. Vadinasi, problemos lyg ir neturėtų būti, nes ji išspręsta būtent įstatymiškai. Iš tikrųjų, peržvelgus pastarųjų metų teismų praktiką, paprastai asmeniui įsigijus ar laikant nedidelį kiekį narkotinių ar psichotropinių medžiagų neturint tikslo jų platinti, buvo taikoma būtent baudžiamoji atsakomybė. Dažniausiai net nekildavo ginčų dėl galimybės taikyti tik administracinę atsakomybę.

Galima pateikti ne vieną pavyzdį, kaip teismai, nors tiesiogiai to ir nenurodydami, bet, kaip galima suprasti, vadovavosi būtent ATPK 9 straipsniu. Štai vienoje baudžiamajoje byloje asmuo buvo nuteistas už tai, kad „*ikiteisminio ir teisminio tyrimo tiksliai nenustatytu laiku neteisėtai laikė su savimi nedidelį kiekį – 0,095 g – narkotinės medžiagos – kanapių ir jų dalių, neturėdamas tikslo jų parduoti ar kitaip platinti iki 2010 m. spalio 23 d. 21.25 val., kada Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariato areštinės patalpose Panevėžyje, Tulpių g. 60, jo asmens kratos metu narkotinė medžiaga buvo rasta ir paimta policijos pareigūnų*“⁵. Nors teisme ginčas dėl baudžiamosios ar administracinės atsakomybės nekilo, tačiau kasaciniam teismui irgi nekilo abejonių dėl to, ar asmuo pagrįstai buvo nuteistas pagal BK 259 straipsnio 2 dalį, nors, kaip matyti, kanapių kiekis žymiai mažesnis už Narkotinių ir psichotropinių medžiagų nedidelio, didelio ir labai didelio kiekio nustatymo rekomendacijose (toliau – Rekomendacijos)⁶ nustatytą nedidelį kiekį. Kitoje baudžiamajoje byloje asmuo buvo

3 Gutauskas, A., *supra* note 2, p. 775–786.

4 Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-10-30]. <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=430314>.

5 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 13 d. nutartis baudžiamajoje byloje (bylos Nr. 2K-157/2012).

6 Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. balandžio 23 d. įsakymu Nr. V-239 (2007 m. gruodžio 14 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) patvirtintos Narkotinių ir psichotropinių

nuteistas už tai, kad „iš tyrimo nenustatyto asmens už 30 Lt neteisėtai, neturėdamas tikslo parduoti ar kitaip platinti, įgijo 0,6437 g narkotinės medžiagos – kanapių ir jų dalių, būdamas automobilyje šias narkotines medžiagas laikė viršutinėje striukės kišenėje“⁷. Tokių ar panašių baudžiamųjų bylų, kai asmuo buvo nuteistas už ypač nedidelio kiekio narkotinių ar psichotropinių medžiagų įsigijimą ar laikymą, yra gana nemažai⁸. Vis dėlto, kasacinio teismo nutarčių nėra tiek daug, nes dauguma bylų baigdavosi pirmosios ar apeliacinės instancijos teisme. Dažnai ginčo dėl atsakomybių rūšies nekildavo, manau, dėl to, jog vyravo teismų praktika, kartais gana formaliai įstatymiškai aiškinusi minėtą administracinio teisės pažeidimo normą. Žinoma, tokia teismų praktika nebuvo absoliučiai vienoda, pasitaikydavo ir priešingų sprendimų, kuriuose buvo netgi savotiškai nubrėžiama riba tarp baudžiamosios ir administracinės atsakomybės ir formuojama kitokia praktika: „Apžvelgus teisminę praktiką, darytina išvada, kad pagrindinai baudžiamąją atsakomybę teismai taiko, kai kanapių ir jų dalių kiekis viršija daugiau kaip 0,1 g. Tik vienoje byloje yra taikyta baudžiamoji atsakomybė, kai kanapių ir jų dalių kiekis nustatytas 0,073 g. M. J. buvo kaltinamas įgijęs 0,022 g kanapių ir jų dalių. Apeliacinės instancijos teismas daro išvadą, kad pas M. J. rastų kanapių ir jų dalių kiekis yra daugiau negu tris kartus mažesnis už kiekį (0,073 g), už kurį yra taikyta baudžiamoji atsakomybė. Todėl darytina išvada, kad kanapių ir jų dalių 0,022 g yra itin mažas kiekis. <...> Teisėjų kolegija sprendžia, kad M. J. padaryta nusikalstama veika, nors ir turinti BK 259 str. 2 d. požymių, tačiau kvalifikuotina kaip ATPK 44 str. numatytas administracinis teisės pažeidimas.“⁹ Vis dėlto, pavyzdžių, kai asmenys buvo nuteisiami ir už mažesnio nei 0,1 g kanapių ir jų dalių kiekio įsigijimą ar laikymą, yra tikrai daugiau nei vienas (anksčiau minėtoje nutartyje asmuo nuteistas dėl 0,095 g kanapių laikymo), todėl teismo motyvas dėl tokios teismų praktikos nėra įtikinamas. Kita vertus, tokia nevienareikšmiška teismų praktika įneša dar daugiau neaiškumo ir kelia kitų klausimų: kodėl numatyta būtent tokia riba, kokia riba galėtų būti dėl kitų narkotinių ir psichotropinių medžiagų ir pan.

Reiktų sutikti su autoriais, teigiančiais, kad pagal ATPK įtvirtintą nuostatą (9 str. 2 d.) formalus pirmenybės šioje konkurencijoje suteikimas būtent baudžiamajai atsakomybei prieštarauja teisei logikai, kad administracinės atsakomybės visiškai pakaktų tokioms veikoms įvertinti¹⁰. Kitaip tariant, galima pagrįstai abejoti, ar toks teisinis reglamentavimas neprieštarauja vienam pagrindinių baudžiamosios teisės principų – *ultima ratio*. Vadovaujantis šiuo principu, baudžiamosios teisės priemonės turi būti taikomos

medžiagų nedidelio, didelio ir labai didelio kiekio nustatymo rekomendacijos. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 139-5709.

7 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-149/2011).

8 Pavyzdžiai: Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. vasario 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-242/2007); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. vasario 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-110/2007); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-148/2009).

9 Kauno apygardos teismo 2010 m. birželio 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-409-383/2010).

10 Fedosiuk, O., *supra* note 2, p. 715–738.

tik paskutiniu atveju, kai kitų (švelnesnių) teisės šakų priemonių nepakanka (jos yra aiškiai neadekvačios ar neveiksmingos) siekiant apsaugoti tam tikrus teisinius gėrius¹¹.

Taip pat būtina įvertinti, ar baudžiamosios atsakomybės taikymas už administracinio teisės pažeidimo požymius atitinkančios veikos padarymą gali būti pagrindžiamas pakankamu nusikalstamos veikos pavojingumu laipsniu. Juk vienas iš pagrindinių nusikalstamos veikos požymių – tai pavojingumas. Paprastai pavojingumas laikomas objektyvia nusikalstamos veikos savybe, kuri nepriklauso nei nuo įstatymo leidėjo, nei nuo asmenų, taikančių baudžiamąsias teises normas, valios. Vadinasi, jeigu pavojingumas yra objektyvi savybė, tai jis turėtų būti puikus indikatorius, atspindintis nusikaltimo žalingumą visuomenei, o svarbiausia, galintis padėti jį atskirti nuo kitų teisės pažeidimų. Baudžiamosios teisės doktrinoje yra išsakyta nuomonė, kad siekiant atskirti nusikalstamą veiką ir civilinės teisės pažeidimą pagal pavojingumo laipsnio dydį, būtina išanalizuoti šiuos pavojingumo ar jo laipsnio požymius: teisės pažeidimo padarymo būdą ir aplinkybes, kuriomis jis buvo padarytas; panaudotas priemonės ir įrankius; kaltės formą ir rūšį bei tikslą, kurio buvo siekiama darant pažeidimą. Tik išsami šių požymių analizė gali suteikti galimybę pasakyti, kokio pavojingumo laipsnio yra padarytas teisės pažeidimas¹². Žinoma, atribojant nusikalstamą veiką ir administracinį teisės pažeidimą, pavojingumo požymiais, turinčiais įtakos atskirti teisės pažeidimus, gali būti ne tik minėti požymiai, bet ir tokie kaip: padariniai ar dalykas, kai kuriais atvejais netgi vieta. Taigi kiekvienu atveju, kai dubliuojasi baudžiamoji ir administracinė atsakomybės, būtina įvertinti visus veikos pavojingumą apibūdinančius kriterijus. Ir tik padarius išvadą, kad veika pasižymi pakankamai aukštu pavojingumu, būtų galima taikyti baudžiamąją atsakomybę, priešingu atveju – pakaktų tik administracinės. Tokiu atveju ATPK 9 straipsnis neturėtų būti pagrindas sprendžiant šią problemą.

Pastaruojau metu tokią teismų praktiką formuoja ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas: baudžiamojoje byloje pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu pagal BK 259 straipsnio 2 dalį J. Š. buvo nuteistas už tai, kad neteisėtai įgijo nedidelį kiekį – ne daugiau kaip 0,5 g – susmulkintos augalinės kilmės narkotinės medžiagos – kanapių ir jų dalių – be tikslo jas parduoti ar kitaip platinti; S. B. nuteistas pagal BK 259 straipsnio 2 dalį už tai, kad iš J. Š. du kartus, t. y. 2009 m. sausio 12 ir 13 d., neteisėtai įgijo (nusi-pirko) nedidelius kiekius – po 0,5 g – susmulkintos augalinės kilmės narkotinės medžiagos – kanapių ir jų dalių neturėdamas tikslo jų parduoti ar kitaip platinti. Apeliacinės instancijos teismas, bylą išnagrinėjęs pagal nuteistųjų apeliacinius skundus, pirmosios instancijos teismo nuosprendį, kuriuo S. B. buvo nuteistas pagal BK 259 straipsnio 2 dalį, ir nuosprendžio dalį, kuria pagal BK 259 straipsnio 2 dalį buvo nuteistas J. Š., panaikino ir priimtu nauju nuosprendžiu J. Š. ir S. B. dėl kaltinimų padarius baudžiamuosius nusizengimus, numatytus BK 259 straipsnio 2 dalyje, išteisino kaip nepadariusius veikų, turinčių nusikalstamos veikos požymių. Šis teismas, atsižvelgdamas į byloje nustatytas aplinkybes, į J. Š. ir S. B. neteisėtai įsigytų narkotinių medžiagų rūšį bei kiekį,

11 Plačiau: Fedosiuk, O., *supra* note 2, p. 715–738; Pranka, D. *Nusikalstamos veikos ir civilinės teisės pažeidimo atribojimo koncepcija Lietuvos baudžiamojoje teisėje*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012.

12 Pranka, D., *supra* note 11, p. 25–35.

konstatavo, kad jų padarytos veikos neužtraukia baudžiamosios atsakomybės pagal BK 259 straipsnio 2 dalį, kad jos vertintinos tik kaip administraciniai teisės pažeidimai, už kuriuos atsakomybė numatyta ATPK 44 straipsnyje. Kasacinis teismas, palikdamas apeliacinio teismo sprendimą, nurodė: „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimuose ne kartą akcentuota, jog „vertinant, ar teisinė atsakomybė priskirtina administracinei, ar baudžiamajai teisei, pabrėžtina, kad tarp administracinės ir baudžiamosios teisinės atsakomybės esama nemaža panašumų, bet yra ir esminių skirtumų. Administracinių teisės pažeidimų ir nusikalstamų veikų pavojingumas yra nevienodas, skiriasi ir patraukimo administracinėn arba baudžiamojon atsakomybėn padariniai“, jog „teisės doktrina visuotinai pripažįsta, kad administracinio teisės pažeidimo ir nusikaltimo pavojingumas yra nevienodas. Didesnį nusikaltimo pavojingumą nulemia ne tik objekto, bet ir kitų objektyvių bei subjektyvių požymių visuma“ (Konstitucinio Teismo 1997 m. lapkričio 13 d., 2005 m. lapkričio 10 d. nutarimai). <...> Administraciniai teisės pažeidimai taipogi yra pavojingos veikos, nes jas padarius taip pat pažeidžiamos tam tikros vertybės (ATPK 9 straipsnio 1 dalis), tačiau jų pavojingumas yra mažesnis. Kadangi administracinės ir baudžiamosios atsakomybės skirtumus lemia ir administracinio teisės pažeidimo bei nusikalstamos veikos prigimtis – šių veikų didesnis ar mažesnis pavojingumas, todėl, atibojant administracinę teisės pažeidimą nuo baudžiamosios nusizengimo, itin svarbūs tampa šį padidintą ar sumažintą pavojingumą leidžiantys nustatyti kriterijai. <...> ATPK 9 straipsnio 2 dalies formalus suvokimas, t. y. aiškėjimas taip, kad be veikos pavojingumo vertinimo visais atvejais turėtų būti taikomas BK (taip iš esmės eliminuojant galimybę taikyti ATPK), neatitiktų ATPK 9 straipsnio 2 suformuluotos nuostatos prasmės. <...> Įsigaliojus naujajam BK, vien tik narkotinės ar psichotropinės medžiagos kiekio kriterijus nėra pakankamas administracinei ir baudžiamajai atsakomybei atskirti. Rekomendacijose nenurodžius žemutinės narkotinių ir psichotropinių medžiagų nedidelio kiekio ribos, šis kriterijus laikytinas vienu iš galimų ir vertintinų kartu su kitais, leidžiančiais nustatyti didesnę arba mažesnę padarytos veikos pavojingumą, kurių visumos vertinimo svarba akcentuota ir Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje. Taigi, sprendžiant, kokia – baudžiamoji ar administracinė – atsakomybė taikytina, turėtų būti atsižvelgiama į padarytos veikos pavojingumą apibūdinančių požymių visumą – narkotinės ar psichotropinės medžiagos kiekį, rūšį (jos poveikį žmogaus organizmui), kaltininko veiksmų ypatybes, jų atlikimo vietą ir kitas aplinkybes. Pagal byloje nustatytas aplinkybes J. Š. ir S. B. įgytų narkotinių medžiagų – kanapių (ir jų dalių) kiekis buvo dešimt kartų mažesnis už Rekomendacijose nurodytą nedidelį, t. y. ne daugiau kaip 5 g, jų kiekį.“¹³

Šiuo atveju teismas atskirdamas baudžiamąją ir administracinę atsakomybes panaudojo pavojingumo požymį, tuo tarpu anksčiau minėtame teismo sprendime teismas pripažino administracinio pažeidimo padarymą remdamasis kitais argumentais. Nors teismas nurodė, kad būtina atsižvelgti į daugelį pavojingumo požymių „išmatuojančių“ kriterijų, priimdamas sprendimą iš esmės rėmėsi tik nusikalstamos veikos dalyko kiekiu, kuris buvo žymiai mažesnis už Rekomendacijose nurodytą nedidelį kiekį. Vis dėlto,

13 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išplėstinės septynių teisėjų kolegijos 2012 m. kovo 13 d. nutartis baudžiamojame byloje (bylos Nr. 2K-7-76/2012).

pirtartina tokiai teismų praktikai, nes ji atitinka ne tik Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, bet ir baudžiamosios teisės teorinius pamatus: nusikalstamos veikos požymius (pavojingumą) ir baudžiamosios teisės principus (*ultima ratio*). Atkreiptinas dėmesys, kad kasacinis teismas vėliau ne kartą rėmėsi būtent minėtoje nutartyje pateiktais išaiškinimais ir baudžiamąsias bylas nutraukdavo būtent šiuo pagrindu. Štai vienoje baudžiamojoje byloje asmuo buvo išteisintas dėl 0,4961 g kanapių įsigijimo ir laikymo¹⁴ (tokiu atveju anksčiau minėta formali 0,1 riba netenka prasmės), kitoje išteisintas dėl to, kad įgijo ir laikė 0,1002 g kanapių dervą¹⁵. Abiem atvejais, nors teismas ir nurodydavo daugelį kriterijų (neteisėtai įgytos ir laikytos narkotinės medžiagos kiekis, rūšis, kilę padariniai, nuteistojo veiksmų intensyvumas, trukmė, atlikimo vieta, tikslai ir motyvai), kurie yra svarbūs ir turi būti naudojami pavojingumo požymiui nustatyti, iš esmės rėmėsi tik konkrečios narkotinės medžiagos rūšies dydžiu, kuris buvo kelis kartus mažesnis už Rekomendacijose nurodytą nedidelį kiekį. Sutiktina su kasacinio teismo formuojama teismų praktika, jog teisės pažeidimo pavojingumas turi būti nustatomas vertinant ne vien tik dalyko rūšį ar kiekį, bet ir daugelį kitų požymių. Kaip jau minėjau, tokios pozicijos laikomasi ir baudžiamosios teisės doktrinoje¹⁶. Tačiau net ir laikantis tokios nuomonės, reikėtų pripažinti, kad lemiamos reikšmės nustatant, koks baudžiamasis nusižengimas – numatytas BK 259 straipsnio 2 dalyje ar administracinis teisės pažeidimas, numatytas ATPK 44 straipsnyje, buvo padarytas, turi konkrečios rūšies narkotinės ar psichotropinės medžiagos kiekis. Mano nuomone, jeigu šis kiekis 5 ar 10 kartų bus mažesnis už atitinkamą nedidelį kiekį, bus pripažįstama, kad padaryta veika nesiekia nusikalstamos veikos pavojingumo lygio. Ir nesvarbu, kad galbūt kiti kriterijai, turintys įtakos veikos pavojingumo dydžiui, tokie kaip: kilę padariniai, nuteistojo veiksmų intensyvumas, trukmė, atlikimo vieta, tikslai ir motyvai, rodys didesnę veikos pavojingumą. Ir priešingai, jeigu visi šie kriterijai leis vertinti padarytą veiką kaip mažiau pavojingą, bet įgytos ir laikytos medžiagos kiekis bus artimas nedidelio kiekio ribai (pavyzdžiui, kanapių ir jų dalių kiekis bus 4,8 g, kai nedidelio kiekio riba yra 5 g), labai abejotina, ar teismas pripažins, kad buvo padarytas administracinis teisės pažeidimas. Taigi darytina išvada, kad konkrečios medžiagos rūšies kiekis tampa esminiu kriterijumi, leidžiančiu išmatuoti teisės pažeidimo pavojingumą.

Tokiu atveju kyla kitas klausimas – kiek daug konkrečios narkotinės ar psichotropinės medžiagos turi būti mažiau už Rekomendacijose nurodytą nedidelį kiekį, kad būtų galima kelti klausimą dėl administracinės atsakomybės taikymo? Pakanka kelių procentų ar reikia, kad šis kiekis būtų mažesnis keletą kartų? O galbūt turėtų būti nustatyta tam tikra konkreti riba konkrečių medžiagų atžvilgiu (kaip teismai mėgino padaryti dėl kanapių). Vadovaujantis esama teismų praktika, galima teigti, kad veiką pripažįstant ATPK 44 straipsnyje numatytu teisės pažeidimu, šis kiekis paprastai būna mažesnis keletą kartų. Vis dėlto, manau, kad šiuo atveju kažkokios santykinės ribos, kuri leis-

14 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-163/2013).

15 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-306/2012)

16 Pranka, D., *supra* note 11, p. 25–35.

tų nubrėžti vienareikšmišką ribą tarp dviejų atsakomybių, nėra. Greičiausiai kiekvienu atveju, kuo laikomos medžiagos kiekis artimesnis minėtam nedideliame kiekiui, tuo daugiau reikia ieškoti kitų požymių, rodančių veikos pavojingumo lygį. Tačiau visais atvejais ši atribojimo problema išsprendžiama tik iš dalies, nes kiekvieną kartą paliekama erdvė diskusijai ir ginčui. Todėl lieka gana didelė tikimybė, kad net ir labai panašiais atvejais už panašią veiką kaltininkai gali būti patraukti baudžiamajon arba administracinėn atsakomybėn.

2. BK 259 straipsnio 2 dalies kriminalizavimo pagrindumas

Atsižvelgiant į tai, kad net ir pasikeitus teismų praktikai, situacija dėl dviejų teisės pažeidimų atribojimo tik pagerėjo, tačiau iki galo nebuvo išspręsta, manytina, kad sprendimas šioje situacijoje turėtų būti priimtas kriminalizacijos lygmeniu. Kriminalizuoti ar dekriminalizuoti veiką reikėtų remiantis kriminalizacijos teorijos nuostatomis, kriminalizacijos kriterijais. Tokie kriterijai, išanalizavus Lietuvos ir užsienių valstybių teisinę doktriną, autoriaus jau buvo suformuoti anksčiau:

„1) *Veikos pavojingumo laipsnis, kuris turi būti pakankamai aukštas ir būdingas tik nusikalstamoms veikoms.*

2) *Sąlyginis veikos paplitimas: veika negali būti masiška, bet ji negali būti ir labai reta (kad kriminalizuota, netaptų „mirusia“ norma). Pastarasis kriterijus neturėtų būti taikomas absoliučiai, nes tam tikrais atvejais galimos išimtys.*

3) *Baudžiamosios atsakomybės kaip paskutinės priemonės (ultima ratio) principo besąlyginis taikymas.*

4) *Naudojamų baudžiamųjų teisinių priemonių efektyvumas (prognostavimas, kad ateityje jos bus veiksmingos) ir ekonominis pagrindumas (kriminalizacijos išteklių plačiąja prasme turi būti mažesni negu teigiami padariniai).*

5) *Kriminalizacijos technikos reikalavimų laikymasis: sistemiškumas ir suderinamumas, terminologijos vieningumas ir vienareikšmiškumas, normos sudėties aiškumas, užbaigtumas ir pilnumas.*¹⁷

Kokią įtaką šie kriterijai gali turėti nagrinėjamai problemai? Kaip matėme, kasacinis teismas, vertindamas padarytų teisės pažeidimų pavojingumą, priėjo prie išvados, kad tam tikrais atvejais, esant itin mažam narkotinės ar psichotropinės medžiagos kiekiui, teisės pažeidimas nepriskirtinas nusikalstamai veikai. Toks vertinimas kartu gali būti ženklų įstatymų leidėjui, kad galbūt reikia keisti baudžiamąjį įstatymą ir dekriminalizuoti atitinkamas nusikalstamas veikas, nes kyla abejonių, ar nepažeistas pirmasis kriminalizacijos kriterijus: BK galimai įtvirtinamos nepakankamai pavojingos nusikalstamos veikos, kurių pavojingumas yra tik administracinio teisės pažeidimo lygio. Juk būtent dėl šios priežasties baudžiamosios bylos yra nutraukiamos. Vadinasi, abejonės dėl BK 259 straipsnio 2 dalies atitikties pirmam kriminalizacijos kriterijui yra akivaizdžios. Dėl antrojo kriterijaus didesnių ginčų neturėtų būti, bet trečiasis kriminalizacijos

17 Pranka, D., *supra* note 11, p. 46–47.

kriterijus vėl kelia abejonių. Tais atvejais, kai asmuo pripažįstamas padaręs pažeidimą, numatytą ATPK 44 straipsnyje, galima konstatuoti, kad šios atsakomybės rūšies visiškai pakanka atkuriant teisinę tvarką ir vykdant teisingumą. Vien pats administracinės ir baudžiamosios atsakomybės dubliavimosi faktas rodo, kad baudžiamosios atsakomybės taikymas yra perteklinis ir nereikalingas. Manytina, kad tokiu atveju pažeidžiamas vienas pagrindinių baudžiamosios teisės principų – *ultima ratio*. Taip pat galima kelti klausimą ir dėl ketvirtojo kriterijaus – baudžiamųjų teisinių priemonių efektyvumo ir ekonominio pagrįstumo. Valstybės išlaidos procesui dėl padaryto administracinio teisės pažeidimo yra žymiai mažesnės negu baudžiamojo proceso, o padariniai beveik tokie patys – dažniausiai kaltininkui skiriama piniginė bauda arba areštas (jeigu teistumo nelaikysime reikšminga pasekme). Taigi administracinis procesas yra iš esmės tokio pat efektyvumo kaip ir baudžiamasis, tik žymiai ekonomiškėsnis. Galiausiai abejotina, ar nagrinėjama problema atitinka ir penktąjį kriterijų. Manau, kad negalima kalbėti apie teisės normų sistemiskumą ir suderinamumą, kai įsigijus ir laikant nedidelį narkotinių (ar psichotropinių) medžiagų kiekį, kaltininkas traukiamas administracinėn atsakomybėn, o tokį pat kiekį gabenant ar siunčiant – tik baudžiamojon. Be to, kyla klausimas dėl terminologijos vienodumo ir vienareikšmiškumo, normos aiškumo – ta pati ir tokią pat reikšmę turinti sąvoka „nedidelis kiekis“ minima skirtinguose kodeksuose, skirtingose normose.

Apibendrinant reikėtų pažymėti, kad tokia situacija kelia pagrįstą abejonių dėl esamo teisinio reglamentavimo nustatant dvi atsakomybės rūšis už analogišką teisės pažeidimą. Šis teisės pažeidimo kriminalizavimas nėra pagrįstas kriminalizacijos teorija ir kriterijais. Todėl, nepaisant neseniai atsiradusios teigiamos teismų praktikos krypties sprendžiant šią problemą, manytina, kad siekiant ją visiškai išspręsti, turėtų įsikišti įstatymų leidėjas. Autoriaus nuomone, galimi keli šios problemos sprendimo variantai, kuriuose pagrindinis vaidmuo tektų būtent įstatymų leidėjui:

1. Panaikinti baudžiamąją atsakomybę už nedidelio kiekio narkotinių ar psichotropinių medžiagų gaminimą, įsigijimą, perdirbimą, laikymą, gabenimą ir siuntimą. Tokiu atveju į ATPK reikėtų perkelti dar ten nesančias alternatyvias veikas: gaminimą, perdirbimą, gabenimą ir siuntimą.
2. Rekomendacijose nustatyti dar vieną, papildomą visų narkotinių ar psichotropinių medžiagų ribą, kuri būtų žemesnė už šiuo metu esantį nedidelį kiekį, kartu į ATPK perkelti dar ten nesančias alternatyvias veikas. Tokiu atveju gaminant, įsigyjant, perdirbant, laikant, gabenant ir siunčiant iki šios ribos narkotines ar psichotropines medžiagas, turėtų būti taikoma tik administracinė atsakomybė. Taigi būtų įtvirtinta konkreti riba, skirianti dviejų teisės pažeidimų pavojingumo lygį, kartu administracinę ir baudžiamąją atsakomybę. Vis dėlto šis problemos sprendimo būdas turi nemažai trūkumų: reikėtų keisti net tris teisės aktus: BK, ATPK ir Rekomendacijas.
3. Panaikinti administracinę atsakomybę už nedidelio kiekio narkotinių ar psichotropinių medžiagų įsigijimą ir laikymą, paliekant tik baudžiamąją atsakomybę.

Manytina, kad pirmas variantas, atsižvelgiant į straipsnyje išdėstytus argumentus, būtų optimaliausias šios problemos sprendimo būdas. Pažymėtina, jog autorius laikosi nuomonės, kad šie pasiūlymai neprieštarauja Lietuvos prisiimtiems tarptautiniams

įsipareigojimams, t. y. 1961 metų Jungtinių Tautų Organizacijos bendrajai narkotinių medžiagų konvencijai¹⁸, 1971 metų Jungtinių Tautų Organizacijos psichotropinių medžiagų konvencijai¹⁹ ir 1988 metų Jungtinių Tautų Organizacijos konvencijai dėl kovos su neteisėta narkotinių ir psichotropinių medžiagų apyvarta²⁰. Štai pastarojoje konvencijoje nurodoma, kad „<...> tam tikrais atvejais, kai padaromas mažareikšmis nusikaltimas, kaip *alternatyvą nuteisimui arba nuobaudai* Šalys gali numatyti tokias priemones, kaip perauklėjimas, darbingumo sugrąžinimas, socialinė reintegracija, taip pat, jeigu teisės pažeidėjas yra narkomanas, jo gydymas ir tolesnis stebėjimas“. Tokia reglamentacija leidžia teigti, jog esant ypač nedideliame narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekiui („*kai padaromas mažareikšmis nusikaltimas*“) teisės pažeidimo nebūtina laikyti nusikalstama veika ir už jį taikyti baudžiamąją atsakomybę. Panašios nuostatos yra įtvirtintos ir kitose minėtose konvencijose. Kita vertus, labai abejotina, ar kasacinis teismas būtų ėmęsis tokio baudžiamojo įstatymo aiškinimo, kuris prieštarautų Lietuvos Respublikos prisiimtiems tarptautiniams įsipareigojimams.

Pagrindžiant pirmąjį variantą reikėtų aptarti ir kitą klausimą: kokiais kriterijais vadovaujantis dvi alternatyvios veikos (įsigijimas ir laikymas) yra laikomos mažiau pavojingomis už likusias alternatyvias veikas (gaminimas, perdirbimas, gabenimas ir siuntimas), kad už jas yra sudaroma galimybė taikyti ne tik baudžiamąją, bet ir administracinę atsakomybę. Pavyzdžiui, kuo narkotinės medžiagos gaminimas pavojingesnis už įsigijimą arba psichotropinės medžiagos laikymas mažiau pavojingas už gabenimą. Ir ar šių alternatyvių veikų (kurių dar nėra ATPK ir kurias reikėtų ten perkelti) dekriminlizavimas neprieštaraus kriminalizacijos kriterijams? Vertinant šių veikų pavojingumą (kartu ir kriminalizavimo pagrįstumą) reikėtų panaudoti jau minėtus pavojingumo požymio nustatymo kriterijus: narkotinės medžiagos kiekį, rūšį, kilusius padarinius, nuteisitojo veiksmų intensyvumą, trukmę, atlikimo vietą, tikslus ir motyvus. Kaip jau minėta, autorius esminę reikšmę suteikia tik vienam kriterijui – medžiagos kiekiui. Tokiu atveju nebus didelio skirtumo ir tai neturės esminės įtakos vertinant šių veikų pavojingumą – asmuo nusipirks ar pasigamins tokį pat medžiagos kiekį. Tokius pačius argumentus galima pritaikyti ir medžiagos rūšiai. Žinoma, galėtume įvertinti ir kitus kriterijus. Atlikdamas bet kokią minėtą alternatyvią veiką asmuo neturi tikslo šių medžiagų parduoti ar kitaip platinti, todėl tikslas, kaip pavojingumo kriterijus, esminės reikšmės neturi. Taip pat manytina, kad asmuo, siekdamas įsigyti narkotinių medžiagų ar jas pasigaminti, gali veikti vienodai intensyviai, trumpai ar ilgai, be to, tai gali atlikti toje pačioje vietoje. Abejoju, ar būtų galima vienareikšmiškai pasakyti, kuri veika pavojingesnė:

- a) Asmuo, norėdamas įsigyti narkotinę medžiagą, ieško kontaktų su narkotikų pardavėjais, tariasi dėl slapto susitikimo, moka pinigų ir važiuoja kur nors pasiimti narkotinių medžiagų.
- b) Asmuo, siekdamas pasigaminti narkotinę medžiagą, nusiperka atitinkamų augalų sėklų, šiems užaugus, pasigamina narkotinę medžiagą.

18 1961 m. Bendroji narkotinių medžiagų konvencija. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 51-1768.

19 1971 m. Psichotropinių medžiagų konvencija. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 50-1743.

20 1988 m. Jungtinių Tautų Organizacijos konvencija „Dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta“. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 38-1004.

Arba

- 3) Asmuo narkotinę medžiagą laiko savo bute.
- 4) Asmuo narkotinę medžiagą vežasi su savimi prie ežero.

Manau, kad tikrai nėra aišku, jog šiose situacijose narkotinės medžiagos įsigijimas ir laikymas yra mažiau pavojingas nei kitos veikos, todėl asmuo gali turėti galimybę būti patrauktas tik administracinėn atsakomybėn. Taigi vertinant „įsigijimo“ ir „laikymo“ veikų pavojingumą negalima vienareikšmiškai teigti, kad šios veikos yra mažiau pavojingos nei kitos, už kurių padarymą numatyta tik baudžiamoji atsakomybė. Šias veikas pavojingumo aspektu prilyginus „įsigijimo“ ir „laikymo“ veikoms, veikų įvertinimą kitų kriminalizacijos kriterijų aspektu taip pat galėtume prilyginti. Esant tokiai išvadai, manau, pirmasis problemos sprendimo variantas būtų teisingas ir pagrįstas, o minėtų alternatyvių veikų dekriminalizavimas neprieštarautų kriminalizacijos kriterijams.

Peržiūrėjus baudžiamąjį įstatymą ir Administracinių teisės pažeidimų kodeksą, galima surasti ir daugiau teisės pažeidimų, kurie aprašomi labai panašiai ar netgi identiška. Pavyzdžiui, nedidelis viešosios tvarkos pažeidimas (BK 284 str. 2 d.) ir nedidelis chuliganizmas (ATPK 174 str.); valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens įžeidimas (BK 290 str.) ir policijos ar kito konkretaus pareigūno garbės ir orumo įžeidimas (ATPK 187 str.); neteisėtas savo miško kirtimas ar pelkių sausinimas (BK 273 str.) ir savavališkas medžių ir krūmų kirtimas, naikinimas arba žalojimas privačiuose miškuose (ATPK 62¹ str.). Tokių pavyzdžių galima surasti ir daugiau, tačiau klausimas, kokią atsakomybės rūšį kiekvienu atveju reikėtų taikyti, manau, negali būti vienareikšmis. Tai klausimai, į kuriuos atsakymus kiekvienąkart bando formuoti teismų praktika. Tačiau tai kartu ir klausimai, į kuriuos atsakymus turėtų padėti surasti įstatymų leidėjas ir kurie dar reikalauja mokslinių tyrinėjimų.

Išvados

1. Atskiriant baudžiamąją ir administracinę atsakomybes formaliai vadovautis ATPK 9 straipsniu negalima. Tik įvertinus konkrečios veikos pavojingumą galima nuspręsti, nusikalstama veika ar administracinis teisės pažeidimas buvo padarytas.
2. Atskiriant BK 259 straipsnio 2 dalyje numatytą baudžiamąjį nusižengimą ir ATPK 44 straipsnio 1 dalyje numatytą administracinį teisės pažeidimą, būtina įvertinti daugelį kriterijų, kurie apibūdina padarytos veikos pavojingumą: narkotinės ar psichotropinės medžiagos kiekį, rūšį, kilusius padarinius, veiksmų intensyvumą, trukmę, atlikimo vietą, tikslus ir motyvus. Pažymėtina, kad daugiausiai įtakos turi narkotinės ar psichotropinės medžiagos kiekis. Vis dėlto tokiu būdu situacija tik pagerinama, tačiau problema iki galo neišsprendžiama.
3. Siekiant išspręsti nagrinėjamą problemą, siūlytina panaikinti baudžiamąją atsakomybę už nedidelio kiekio narkotinių ar psichotropinių medžiagų gaminimą, įsigijimą, perdirbimą, laikymą, gabenimą ir siuntimą. Kartu pakeisti ATPK 44 straipsnio 1 dalį, ten perkeldami dar nesančias alternatyvias veikas: gaminimą,

perdirbimą, gabenimą ir siuntimą: „*Neteisėtas narkotinių ar psichotropinių medžiagų gaminimas, perdirbimas, įgijimas, laikymas, gabenimas ar siuntimas nedideliais kiekiais be tikslo parduoti ar kitaip platinti.*“

Literatūra

- Fedosiuk, O. Baudžiamoji atsakomybė kaip kraštutinė priemonė (*ultima ratio*): teorija ir realybė. *Jurisprudencija*. 2012, 19(2).
- Gruodytė, E. Takoskyra tarp administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos viešosios tvarkos sektoriuje. *Jurisprudencija*. 2007, 8(98).
- Gutauskas, A. Nusikalstamų veikų, susijusių su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, kvalifikavimo ypatumai teismų praktikoje. *Jurisprudencija*. 2013, 20(2).
- Kauno apygardos teismo 2010 m. birželio 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-409-383/2010).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. vasario 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-242/2007).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. vasario 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-110/2007).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-148/2009).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-149/2011).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-157/2012).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išplėstinės septynių teisėjų kolegijos 2012 m. kovo 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-7-76/2012).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-306/2012).
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-163/2013).
- Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-10-30]. <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=430314>.
- Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 89-2741.
- Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. balandžio 23 d. įsakymu Nr. V-239 (2007 m. gruodžio 14 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) patvirtintos Narkotinių ir psichotropinių medžiagų nedidelio, didelio ir labai didelio kiekio nustatymo rekomendacijos. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 139-5709.
- Pečkaitis, S. J.; Gruodytė, E. Naujojo Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso normų, reglamentuojančių atsakomybę už nusikaltimus, susijusius su disponavimu narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, analizė ir tobulinimo kryptys. *Jurisprudencija*. 2003, 38(30).
- Pranka, D. *Nusikalstamos veikos ir civilinės teisės pažeidimo atribojimo koncepcija Lietuvos baudžiamojoje teisėje*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012.
- 1961 m. Bendroji narkotinių medžiagų konvencija. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 51-1768.
- 1971 m. Psichotropinių medžiagų konvencija. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 50-1743.
- 1988 m. Jungtinių Tautų Organizacijos konvencija „Dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta“. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 38-1004.

Anotacija. Straipsnyje nagrinėjama baudžiamojo nusižengimo, numatyto Baudžiamojo kodekso 259 straipsnio 2 dalyje, ir administracinio teisės pažeidimo, numatyto Administracinių teisės pažeidimų kodekso 44 straipsnio 1 dalyje, atribojimo problematika. Vadovaujantis kriminalizacijos kriterijais, siūloma Baudžiamojo kodekso normoje įtvirtintą teisės pažeidimą dekriminalizuoti ir perkelti į Administracinių teisės pažeidimų kodeksą.

Reikšminiai žodžiai: nusikalstama veika, administracinis teisės pažeidimas, pavojingumas, narkotinės ir psichotropinės medžiagos.

THE PROBLEMATIC OF DISTINCTION BETWEEN CRIME AND ADMINISTRATIVE OFFENCE: OFFENCES RELATED TO DISPOSAL OF NARCOTIC OR PSYCHOTROPIC SUBSTANCES

Darius Pranka

House of Prosecutors of Vilnius District, Lithuania

Summary. *The main problem of the article is how to separate Article 259 Part 2 of the Criminal Code of the Republic of Lithuania and Article 44 Part 1 of the Administrative Offences Code of the Republic of Lithuania. In spite of the fact that this problem appeared in the doctrine of criminal law and in courts' practice quiet long time ago, it should be admitted that till now it has not been solved. This is the cause why this problem is topical. In author's opinion, the topicality is bigger in the context of times, when the courts' practice has changed. The article gives approval to this courts' practice, which is different of earlier, when the main focus was concentrated on Article 9 of the Administrative Offences Code, which gives priority to criminal liability. After the analysis of the latest court's decisions, it can be concluded that formal rules could not determine that crime or administrative offence was committed, but the biggest attention must be deflected to dangerousness of the offence. Every time there is a need to determine that crime or administrative offence was committed, a lot of various criteria must be analyzed, which describe the dangerousness of the offence: the amount and kind of drugs or psychoactive substances, the consequences of committing an offence, the place, purpose, intensity, duration and motivation of the acts. In spite of the large number of such criteria, according to the author's opinion, the main attention should be given to the amount and kind of drugs or psychoactive substances. Other features should not have a significant value. However, the problematical situation has not been solved, although it became better than before.*

The next chapter of the article is focused on the most significant criteria that could have the greatest influence on the legislator while deciding to criminalize a certain act. Sustaining these criteria, the author doubts the criminalization of Article 259 Part 2 of the Criminal Code. According to these features, only two alternative acts of this Article are analyzed – “keeping” and “obtaining”, but it is noted that other acts could be assessed in the same way. Therefore, the author proposes decriminalize this crime and put this offence to the

Administrative Offences Code. The author notes that there are some others ways to solve this problem, but, according to the author, this way is the best.

The article is finished with the findings. It is suggested to pay an appropriate attention to dangerousness of an offence, when delimitating offences is needed. Also, a proposal is given to legislator concerned with the decriminalization of Article 259 Part 2 of the Criminal Code.

Keywords: *crime, administrative offence, dangerousness, drugs and psychoactive substances.*

Darius Pranka, Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros prokuroras, socialinių mokslų daktaras. Mokslinių tyrimų kryptys: baudžiamosios ir civilinės atsakomybių atribojimas, nusikalstamų veikų kriminalizavimas ir kvalifikavimas.

Darius Pranka, Prosecutor, House of Prosecutors of Vilnius District, Doctor of Social Sciences (Law), lecturer. Research interests: the line between criminal and civil liabilities, the criminalization and qualification of crimes.